

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... — 16 kor.
 Negyedévre... — 4 „
 Helyben káshoz hordva:
 Egész évre... — 20 kor.
 Negyedévre... — 5 „
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... — 24 kor.
 Negyedévre... — 6 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 kedd utáni napok kivételével.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.
 A szerkesztőség kéziratok visszatérítését
 vagy megőrzését nem vállalja.
 Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.
 Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, június 26.

A jövő.

Irta: dr. Molnár Imre.

A munka jelentősége.

»A ki nektek azt mondja, hogy más uton is gazdaggá lehettek, mint munka és takarékoság által, azt meg ne hallgassátok, mert az méregkeverő.«

Franklin.

Alkotmányjogi helyzetünknek ezen méltatása után áttérhetek a Magyarország jövőjét is érintő közgazdasági és szociális kérdések rövid ismertetésére.

A hosszabb időre biztosított fegyverszünet megengedi az elmélkedést e kérdések felett.

Sokszor halljuk kárhoznatni és meddőnek állítani a nemzet küzdelmét alkotmányért. Ez is egyike a felszínen tartott tévtanoknak. Az alkotmányos szabadságért vívott harc, egyúttal harc közgazdasági életünk szabadságáért is. Nincs a világnak az a nemzete, mely erősen alapozott alkotmány- és azáltal biztosított szabadság nélkül, közgazdasági életének teljes telvirágozásához eljutni képes lett volna. A hiba nálunk csak abban esett meg, hogy alkotmányküzdelmünk mellett közgazdasági életünk fejlődésével nem törődünk; legalább nem úgy, mint azt az adott körülmények közt is ténnyünk lehetett volna. Most tehát a létező szü-

net alatt s ha Isten ne adja később újabb alkotmányküzdelem nehezédnek reánk — annak dacára is — ki kell lépni a társadalomnak, ha lehet az államhatalom vezetése és segítségével vagy esetleg annak ellenére is, a gazdasági és társadalmi küzdelem sokkal nehezebb fórumára.

A 20. század a gazdasági problémának a százada. Feladata lesz a munka jelentőségének teljes érvényre emelése, a munka türethetetlen tartása, annak apoteozisa. Érvényre kell emelkedni annak az elvnek, hogy a népek sorsának intézésében, a közhatalom terén úgy mint a közélet minden fórumán, csak a munkás étellel érdemeket szerzett egyének vihetnek mérvadó szerepet. Aminthogy az egyes embernek jövőjét a munka fogja biztosítani, úgy az egyes országok is csak kifejtett tevékenységükhöz képest fognak emelkedni vagy alásülyedni, fognak vezérszerepet játszani vagy a feledés homályában elmerülni. Az emberiség fejlődésének minden stádiuma ez igazság bizonyítása. Az emberiség civilizatiója érdekében kifejtett óriási küzdelmek a munka érvényesülésének szükségességében találják igazolásukat. Minden hódító állam ezen címen támadja meg a vadnépek lakta területeket, a céltalanul bitorlott uralmát a vad törzseknek. Ezen a kulturán kívül álló területeknek a kultúra körébe való bevonásának szüksége által igazolja a vadnépek kiirtását vagy ha lehetséges az ahhoz való alkalmazkodást. A nagyvilág egyes államainak, mint el-

szigetelt egyedeknek — önálló organismusoknak — fenállása kulturális érdek. Ez a sok önálló állam (organismus), a maga különböző lakóival, népei képességének sokoldalúságával, az eltolgalt területeknek elütő éghajlatai viszonyai- és természeti kincseivel, az emberiség nagy érdekeinek szolgálatára vannak alkotva. A munka megosztás legkiterjedtebb alkalmazásával, az egyes országok adott viszonyai szerint az elfoglalt területet, a szabadság védpajzsa alatt tehetségeik és specifikus képességeik szerint a virágzás legmagasabb fokára emelni kötelesek. De ezen önálló, egyes organismusok egyúttal tagjai egy magasabb világorganismusnak, melynek magasabb céljaival mereven elmentébe nem jöhetnek. Az egyes államok érdeke felett áll a nagy világorganismus az összemberiség nagy érdeke. Az emberiség küzdelmeinek végcélja a tökéletesedés, a természet erőinek teljesen az emberiség szolgálatába való bevonása, a teljes gazdasági függetlenség és az ezen alapuló teljes kulturális élet. Az élet keserves gondjaitól lehetőleg ment, az igaznak, nemesnek és szépek élvezetére képesített emberiség — ez az ideál.

Ebből folyólag az államok, mint tagjai a nagy világorganismusnak, kötelesek a földnek számukra kijelölt területét a lehető legteljesebben kihasználni. Csak az az állam számíthat állami léte biztosítására, amely állam az ő népe erőinek teljes érvényesítésével hozzájárul a világorganismus céljainak megvalósításához.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A költő szíve.

Irta: Sienkiewicz Henrik.

Egy szép éjszakán, mikor a telehold fényesen ragyogott az ég boltozatján, a hatalmas és nagy Krisena Isten sokáig gondolkodott a világ ügyeiről, amelyet megteremtett és így szólt önmagában.

— Azt hittem eddig, hogy a férfi a világ legbölcsőbb és legszebb teremtménye, most azonban belátom, hogy tévedtem. A férfi csak erős és okos, de szépség, költőiség nincs benne. . . . Ime itt imbolygatja a lotosz virágait az éjjeli szellő; hogy kiválik szépségével a többi virágok közül! Szirmai kinyílnak, mihelyt a hold és csillagok ezüstös fénye világítja meg az éjszakát és én nem vagyok képes elfordítani a tekintetemet . . . Nem, a lotosz virágához nincsen hasonlóság, — tette hozzá mély sóhajtással.

. . . . Azután hirtelen nagy elhatározás érelődött meg benne. Megragadta őt az alkotás vágya és így gondolkodott;

— Isten vagyok . . . Miért ne teremthetnék és olyan szépet, olyan tisztát az emberek között, amilyen a lotosz a virágok között? Hatalmamban áll, megtehetem. Olyan szépséget adok neki, hogy a férfiak szeme elhomályosodjék láttára és imádó hódolattal vegyék őt

körül! . . . Lotosz, legyen belőled a legszebb leány és jelenj meg szímem előtt!

A szellő úgy rezgett, mintha fecskeszárnyak suhogtak volna a levegőben, az éjszaka megvilágosodott, a hold ezüstös fénye vakítóan ragyogott a patakok csörgedező vizén, a zenébe átvadva költészet csendült meg a madárkák, a fülemülék dalában, azután minden elcsendesedett . . . A csoda megtörtént, Krisena előtt lotosz emberi alakban jelent meg.

Az Isten maga is csodálkozott legszebb alkotásán és így szólt hozzája:

— Te, aki eddig a tavaknak voltál virága, légy most a költők gondolatainak virága. Beszélj, mit kívánsz tőlem.

És a leány beszélt. Hangja olyan édes, olyan ígéző volt, hogy kiértett belőle a lotosz fehér szirmainak susogása, melyeket csendesen csókolgat a nyári éjszakák bódító, szerelmes szellője.

— Hatalmas Isten, te életet adtál nekem, de hol lesz az otthonom? Ne feledd, hogy én virág voltam, minden szirmom remeget, ha szellő fujdogált, féltem a zivatartól és a romboló záportól, reszkettem, ha mennydörgött és villámlott és nem tudtam kiállni a nap égető hevét. Te más alakot adtál nekem, de meghagytad régi természetemet. Félek a földtől és mindentől, ami rajta van. Adj olyan otthont, hatalmas Isten, ahol nyugodtan megmaradhassak.

Krisena a csillagokra emelte szemét, gondolataiba mélyedt egy pillanatig, azután megkérdezte:

— Te tiszta vagy, mint a szűzférő hó, akarod, hogy otthonul adjam neked a hegyek csucsának örökös fehérségét?

— Hatalmas Isten, a hó és jég hideg, fagyasztó és megöl . . . én félek.

— Jól van. Kristálypalotát építek neked a hullámok között a tenger mélyében.

— Az óceánban óriás szörnyetegek tanyáznak, amelyekhez nem vagyok hozzászokva . . . én félek.

— Akarsz lakni a sivatagok közepén örökös magányban, ahol élő lények nem háborgatnak?

— Uram a sivatagokon vad viharok dúlnak, amelyek felkorbácsolják a sárga homokot és mindent eltemetnek.

— Mit tegyek hát veled, testet öltött virág? Ellóra barlangjaiban szent remeték laknak, akik senkit sem bántanak . . . Akarsz ott lakni v lük a sziklák mélyében, távol a világ zajától?

— Sötét lesz nekem, hatalmas Isten.

Krisena nem válaszolt. Egy követ vett fel a földről, forgatta és alakította kezében. A leány előtte állott és remegve nézte az Isten munkáját.

Beköszöntött a hajnal, rózsaszínűen pirka-

Ugyint a civilizáció zászlója előtt pusztulni kell az emberiség céljait szolgáló nemtudó vadnépeknek s a mozdulatlan világ évezredein át élvezett tétlenségük korszaka visszavonhatatlanul lehanyatlott, úgy szállnak alá vagy emelkednek a kulturállamok egyesei is, a törhetlen munkában való kitartásuk vagy elernyedésük szerint.

Telerakhatjuk törvénykönyvünk minden lapját a magyar nemzet önállóságát biztosító határozatokkal, a nagy világ átgázolja azokat, ha a soha nem szünetelő munka útján be nem bizonyítjuk szükségességünket az egész emberiség szempontjából s ha nagy munkásságunkkal kivívott anyagi és szellemi fejlettségünkben rejlő nagy erők által, minden hazánkra törő ellenségben üdvös télelmet támasztani képesek nem leszünk. A nemzetek világversenyében, államok alakulásában és népek pusztulásában nem mindig a jog, hanem az erőviszonyok lesznek a döntő tényezők. Ezen igazságot hirdeti nekünk különösen a lefolyt század története.

Örömmel látom a nemzet nagy felbuzdulását s annak a gondolatnak kiemelkedését, hogy a magyar nemzet közgazdasági, kulturális, vallás-erkölcsi fejlődésének útjában álló akadályokat elhárítani, az eddigi törpe intézkedésektől elütő, sokkal nagyobb és merészebb elhatározásokkal, állami életünk fejlődésének rohamosabb előmozdítását megvalósítanunk szükséges.

Vallás-erkölcsi fejlődésről szólottam céltudatosan. A nemzetgazdaság tudománya kimutatja ugyanis, hogy az emberiség létező bajának orvoslása nemcsak külső eszközök segítségével, a vagyonszerzés forrásainak gyarapodásával eszközölhető; hanem a valódi erkölcsiség, a vallásosság, az emberszeretet, a humanitás fejlesztése által. Ugyanazok az erények, melyek az anyagi jólét fejlődését ered-

ményezik, mint a mérséklet, takarékoság, munka- és rendszeret, kitartás és jellem-szilárdság, egyszersmind az erkölcs-politikai tökéletesedésnek is forrásai. A nemzetnek szembe kell szállani az általa legujabban merészen lábrakapott iránynyal, mely a vallásosság teljes kiküszöbölésével, az egyén féket nem ismerő szabadságával a magyar állam fennállását veszélyeztetik.

Ha a hatalmas német nemzet tudására nem szégyenítő, midőn annak császárja hirdeti és kormányzata minden vonalán érvényesíti a vallásosság szükségességét s ha ennek alapján a vele ellentétes Franciaország kinos vergődését tekintjük s a két állam erőviszonyainak alakulását az utóbbi évtizedek alatt, úgy bátran állíthatom, hogy a nemzetromboló vallástalanság megfékezésére nagyon is megérkezett az idő Magyarországon.

A magyar állam népessége elérte a 20 milliót; országunk területe az európai nagyhatalmasságok államterületeivel vetekedik nagyságra nézve.

A magyar nemzet Istentől megáldott gazdag föld birtokában van, mely kétszer annyi népesség számára évszázadokon át a boldog megélhetés ki nem apadó forrását képezi.

Hisz már a múlt század első tizedében felsőtúki Nagy Pál úgy dicsérte meggyéjét, Sopront, mely népessége civilizatorius szükségleteinek kielégítésére az Istennek minden adományát magában foglalja. Nem mondhatjuk-e ugyanezt még több joggal hazánk egész területére nézve.

A kultúra legmagasabb fokára eljutott népek, ha csekély népszámmal rendelkeznek, bámulatba ejthetik az emberséget kulturtevékenységük és alkotásaik csodás eredményeivel; de a nagyvilág fejlődésére döntő befolyást gyakorolni nem lesznek képesek számerejük gyengesége következtében. Hazánk népességé-

nek nagy száma biztosítja nekünk a döntő befolyás lehetőségét. Népesedési mozgalmunknak, különösen a magyar faj gyarapodásának csaknem az egész világ népmozgalmi adatait tulszárnyaló volta, biztosíték a magyar népfaj számának emelkedéséről s így a kulturális tényező egyik legfontosabbikáról. Egy-két generatio már a mostani alapokon is megkettőztetni képes a magyar állam mostani lakosságát s ha ehhez hozzászámítjuk a remélt kulturális haladás folytán mindig nagyobb arányokban működő erő-tényezőket; úgy rövid idő alatt nem egy nagyhatalom stagnáló népességét közelíthetjük meg.

Ő Felsége a vámközösségről. A prágai Bohemianak reichenbergi értesülése szerint a király az ott megtartott udvari ebéd alkalmával egy osztrák nagyiparos előtt figyelemre méltó nyilatkozatot tett a magyar-osztrák kiegyezésről. A király ugyanis a német nagyiparossal folytatott beszélgetés folyamán melancholikus hangon a következőket mondotta:

— A magyar-osztrák kiegyezés tehát 1917-ig fog tartani, ami ugyan még 12 év, de ami e 12 év után következni fog az gondot okoz nekem, bárt ezt az időpontot aligha fogom megérni.

Magyar püspök a horvát választásokról. Egy pécsi lapban olvassuk, hogy Zichy Gyula gróf megyéspüspök, akinek egyházmegyéjébe tudvalevőleg két slavonista esperesi kerület, a valpói és miholjáci is tartozik, a valpói kerületben küszöbön levő képviselőválasztás kapcsán atyailag figyelmezteti papjait akiket illet, hogy világosítsák föl a népet a jelöltek vallási értékéről, hogy ki ellensége és ki hű fia egyházának. A lelkeskedő papságnak, ugymond a főpásztor, kötelessége, hogy a nép figyelmét fölhívja a hithű politikusokra, hiszen egyedül az ilyen képviselők működhetnek igazán hazájuk javára. A főpásztor korszerű értelme papokra, hivekre egyaránt jó hatással volt.

A fumei kormányzó beiktatása. Nákó Sándor gróf fumei kormányzó tegnap délelőtt féltíz órakor különvonaton megérkezett nagy és impozáns kísérettel, amelyben a főrendiház, a képviselőház számos tagja vett részt. A város ünnepi díszben áll. A pályaudvaron katonai díszőrség s mögötte beláthatatlan sokadalom. »Evviva és Éljen«-kiáltások köszöntik az érkező vonatot. Ugyancsak éljenek és evvivák hangzanak a kikötőkben horgonyzó hajókról. A pályaudvaron Gál kormányzó helyettes és a podeszta fogadták a kormányzót, aki válaszában azt mondta, hogy a békét és az egyetértést akarja létrehozni az állam és a város között. És, hogy ez sikerülni fog, bizonyítja az a fogadtatás, amelyben része volt. A fogadtatás rendkívül fényes volt. Olaszországból is igen sok vendég rándult át.

A delegáció ülése.

— Fővárosi tudósítónk telefonjelentése. —

A magyar delegáció tegnap tartotta második plenáris ülését, amelyen megint kemény leckében részesült Goluchowski, akinek ugyan-csak erős vesszőcsapásokat kell elszednie,

dozott az ég alja. A tavak vizein, a pálmák és bambuszok leveleinek harmatcsöppjein arany-sugarak játszadoztak. Az ibiszek, a kéktollazatu darvak hangos lármával fogadták a nap feljöttét. Az erdők pávái és marabujai szintén hallatták hangjukat, de ugyanabban a pillanatban emberi hang is csendült meg, melynek kíséretében huroknak harmonikus zengése halaszott.

Krisena föltekintett és így szólt:

— Valmiki, a költő, aki dalával köszönti a mindenséget bearanyozó es éltető napot.

... A futóroszák függőnye, amely a fákról lelógott, szétvált és a tó partj n megjelent Valmiki.

A testet öltött lotosz látára himnusza elnémult. Keze végigcsuszolt hangszerének húrjain, karja alá hanyatlott, maga pedig némán, mozdulatlanul állott, mintha Krisena istenszoborrá változtatta volna.

Az Isten csodálkozott a váratlan hatás látára és így szólt:

— Térj magadhoz, Valamiki és beszélj.

És Valmiki megszólalt, de egyebet nem tudott mondani:

— Szeretek!

A hatalmas és mindenható Krisena isteni akarata beteljesült.

A leány mosolygott, miként a nyári nap és komoly volt, miként a szent Ganges hulláma, mikor birtokába vette a szentélyt, amelyet az Isten neki kijelölt. Mikor azonban meg-

látta belülről a költő szívét, újból aggodalom fogta el. Azt hitte, hogy jeges fuvallat érinti. Arca halotthalványra vált és remegett.

Krisena csodálkozott:

— Legszebb leány, ki virágból lettél, te a költő szívében is félsz?

— Nagy Isten — válaszolt a leány — milyen otthont adtál te nekem? Hisz ebben az egy szívből együtt van minden, amitől remegek. Itt látom a hegyek dermesztő havát, a tenger minden mélységét, a sivatagok minden bömbölő viharát és Ellora sziklabarlangjainak örökös sötétségét. Istenem, teremtdn, hogy tehetnél ilyent... én félek.

A bölcs Krisena azonban jóságosan válaszolt:

— Oszoljék el a félelem, amely megremegteti szívedet. Ha hó és jég van. Valmiki szívében, te leszel a tavaszi szellő fuvallata, amely azt megolvasztja; ha a tenger mélysége van benne, te leszel annak a tengernek legdrágább gyöngye; ha sivatag szívének belseje, te szórod el ott a boldogság soha el nem hervadó virágának magvait; ha sötétek Ellora sziklájának barlangjai, te leszel a napfény, amely megtöri és eloszlatja az örök homályt.

... És a leány nem félt többé.

Valmiki, a költő pedig felocsudott mozdulatlanságából, leborult Krisena előtt és hangos szóval kiáltotta:

— Légy áldott, Istenem!

hogy pozíciójában ideig óráig megmaradhasson. Tagadhatatlan, hogy a külügyminiszter manap még amolyan malum recessarium, főként a magyar kormány szempontjából. Valamint az is tény másrészt, hogy Goluchowski külügyminiszterségében manap már csupán a magyar kormány tartja a lelket, amely a szó politikai értelmében már csak hálni jár beléje. Mint eddig, most is kivált a néppárt támadta kéréletlenül Goluchowskit s amit tegnapi *Buzáth* és *Zboray* is megtettek, tegnap megduplázta *Rakovszky* és *Molnár*.

A függetlenségipárt, amelynek szóinkai most már szintén a nehezebb végét fogják a dolognak, zajosan helyeselt a néppártnak. *Wekerle* Sándor miniszterelnök felszólalása mitígtálta valamennyire a támadásokat, de már *Müller* osztályfőnök ígéretei nem valami nagy hatást keltek.

Ami a részleteket illeti, a delegátusok függetlenségi csoportja tegnap az ülés előtt félórával bizalmas értekezletre gyűlt *Kossuth* Ferenc vezetésével. *Müller* László osztályfőnöknek, a külügyminiszter helyettesének a tegnapi ülésén főként a zászló és cimere kérdésben tett nyilatkozatát tárgyalták, amelyet sérelmesnek, visszautasítandónak ítélték s ez irányban határozati javaslat előterjesztésével *Holló* Lajost bízták meg.

Az ülés megnyitása után az első szóink csakugyan *Holló* Lajos volt, aki hosszasan bírálta a külügyminiszter tarthatatlan politikáját, majd indítványt nyújtott be, amely szerint a plénum kimondja, hogy főtartja a külügyi albizottság határozatát a külügyminiszterrel szemben.

Wekerle Sándor miniszterelnök szólt föl azután. Konstatálja, hogy a kardinális kérdésekben a delegátusok között eltérés nincs. A hármasszövetség tekintetében mindnyájan ragaszkodnak a statusquo fennmaradásához. Ami pedig a nyelv- és cimerekérdést illeti, a miniszterelnök hangsúlyozza, hogy gondja lesz a magyar nyelv paritásos jogosságának elvi elismertetésére a külügy és hadügy terén. Ami már most az elvi elismerés gyakorlati érvényesülését illeti, annak keresztülvitelét s itt a zászló- és cimerekérdést is a magyar kormány fontos teendői közé sorolja.

Tuskan Gergely a horvát képviselők részéről szól föl.

Molnár János követeli, hogy a külügyminiszter a magyar nemzet szuverenitásának elismertetéséről a külföld előtt gondoskodjék. *Wekerle* kijelentéseit készségesen honorálja ugyan, de a külügyminiszter iránt bizalommal nem viseltetik. A külügyminiszterium sajátos politikájával visszautasítja a magyarokat a diplomáciai szolgálattól, a konzulátusok útján pedig határozottan mostoha elbánásban részesíti őket. Konkrét eseteket hoz fel például. A magyar elem a külpolitikai adminisztráció és alkalmaztatás egész vonalán preterálását tapasztalja. Így tehát nem csoda, ha a magyar ember mind idegenkedik a diplomáciai szolgálattól.

Hoitsy Pál *Holló* álláspontja mellett beszél.

Szentgyörgyi Müller László osztályfőnök a külügyminiszter nevében és megbízásából reflektál a felszólalásokra.

Szünet után Rakovszky István szól föl. Hevesen támadja a külügyminisztert. A magyar delegációnak a legridegebb ellenzéki álláspontokra kell helyezkednie. Itt az ideje, hogy Goluchowskival már egyszer véglegesen leszámoljunk irgalom nélkül. A cimerekérdést végvalahára tisztázni kell. A szeptember 23-iki eseményekre vonatkozó tagadó nyilatkozatát a külügyminiszternek nem tartja helytállónak.

A mi külpolitikánk egyik kudarcot a másik után kénytelen elszenevedni, ennek pedig mi isszuk meg a levét és nem aki főzte. Goluchowski hiába tagadja, hogy nem avatkozott magyar belpolitika folyásába. Hiszen ő volt az oka Széll bukásának is. Szó sem lehet arról,

mintha a koalíció vezetői valaha a külügyminiszter intervencióját kérték volna. Ezt legföllebb egy izgó-mozgó emberke tehette. (Derült-ség. Fölkiáltások: Bánffy!) És a külügyminiszter ennek az embernek beugrott, fölült. Most aztán mosakodik és báránként viselkedik. A külföldi, a németországi sajtó máskor mindig rokonszenvesen emlékezett meg rólunk. Csak a legutóbbi időben fordult ellenünk s kezdett bennünket piszkolni, gyalázni.

Kifogásolja a külügyi rendelkezési alap kezelését. Elvégre talán ez az alap talán mégsem azért van csupán, hogy a Gautsch-fiukat szufemirozza és szubvencionálja. Hogy a külföldi sajtót mennyire aminálták ellenünk, eklátánsan bizonyítja Apponyi esete. Apponyi a nemzeti küzdelem napjaiban számtalan cikket akart elhelyezni a külföldi sajtó organumaiba, de nem fogadták el a közleményeket. A hazafias küzdelem táborát a művelt külvilág elől valószínűs kinai fallal zárták el a darabotok intrikus szövetségei. Ami a hármasszövetséget illeti, annak koncepciója kétségkívül szép és jó is. Kivitele azonban merőben hibás. Hát még Goluchowski balkánpolitikája! Ebben csak egy dolog van meg, az is rosszul. A külügyminiszter konzekvens abban, hogy Törökországgal állandóan gorbombakodik. Szerbiában vigécszerepre vállalkozott külügyminiszterünk.

Végül az algécirasi konferencián tanúsított magatartást kifogásolja s a külügyminiszternek bizalmatlanságot szavaz (Általános, élénk helyeslés.)

Szivák Imre, *Okolicsányi* László és *Lovász* Márton felszólalása után *Nagy* Ferenc védelmébe vette Goluchowskit.

Kmetz Károly felszólalása után elnök a mai ülést déli 12 órára tűzvé ki, tegnapi ülést bezárta.

A mai ülés előreláthatólag délután 4 óráig fog tartani. Letárgyalják benne a külügyi, valamint a hadügyminiszterium tengerészeti osztályának költségvetését.

Délután 5 órákor udvari ebéd.

A tegnapi vita után több lécsi nagy ujság azt írja *Goluchovskiról*, hogy helyzete válságos és tarthatatlan.

Szent László ünnepe.

Nagy idők emléke suhan a keresztény magyar lélekbe a mai ünnepen. Végig a rónákon, amelyeken kalászkokat ringat a szél aranyos hullámba, föl a hegyoldalokig, ahol vadvirágok türdenek a meleg, simogató nap sugarában. Ahol hithű magyar emberek laknak, ha munka közben is, megdobbanik a szív Szent László király emlékezetére. A templomokban fölzudul e kegyelet s régi ének: Zengd magyar nemzetünk Szent László szentségét, kibén áldja lelkünk Isten O Felségét . . .

Ha másutt is így üli meg ország legalább szívben Szent László-napját, mennyivel inkább ünnepelünk kell akkor nekünk, akik abban a városban lakunk, amelynek fundamentumát éppen a nagy király rakta le és hitéletét ő tette oly dusan virágzóvá. Ünnepelünk kell nemcsak lélekben, de meg kell nekünk ülni ezt a nagy napot a város katolikus társadalmának egységes külső állásfoglalásával.

Ez a gondolat vezette a Nagyváradai Katolikus Kört, amely a tavalyi üdvös kezdeményezés nyomán az idén nagyszabású emlék-ünnepélyt rendez.

A lélekemelő ünnep istenisztelettel kezdődik a székesegyházban. Reggel 9 órákor *Fetszer* Antal segédpüspök fényes asszisztenciával nagymisét pontifikál, mely alatt az ünnepi szentbeszédet *Lestyán* Endre dr. teológiai tanár mondja. A székeskáptalan tagjai a misén cappa majorban jelennek meg. Az isteni

tiszteleten a testületek sorában részt vesz a nagyváradai helyőrség tisztikara is.

Szükségesnek tartjuk az istenisztelettel kapcsolatosan itt újból hangoztatni, hogy *X. Pius pápa a Nagyváradai Katolikus Kör mindazon tagjainak, sőt más híveknek is, kik töredelmes szent gyónást végezve s az egyházi szándékára imádkozván Nagyváradon Szent László király napján a szent áldozáshoz járulnak, eme föltételek alatt évente nyerhető teljes búcsút engedélyezett*

Mise után, délelőtt 11 órákor ünnepi matiné következik a premontrei főgimnázium dísztermében. A magas színvonalú ünnepség műsora a következő:

1. Régi ének Szent László királyról. Előadja a székesegyházi énekkar.

2. Szent László a magyarok igaz bírója. Előadás, tartja *Karácsonyi* János dr. kanonok.

3. Költemény. Szavalja: *Popity* János ügyvédjelölt.

4. Boldogasszony anyánk. Régi magyar ének, előadja a székesegyházi énekkar.

Este fél 8 órákor nyári táncmulatság a Szent László (Püspök) fűrdőben.

Belépti díj a táncestélvre személyenként 1 kor., családjegy 2 kor. Éjféli után különvonat.

A Szent László napi ünnepségek különben már tegnap vették kezdetüket. Délután a székesegyházban Szent László-litánia volt, melynek végén a szent király ereklyéje, a boldogult emlékezetű *Schlauch* Lőrinc bibornok által készített remekművű ereklyetartóban a hívek tiszteletének leróhatása végett a sekrestye bejárata mellett levő oltárra tétetett, hol az ünnep egész nyolcada alatt marad s a nyolc napon keresztül mindennap délután 3 órákor vecsernye és litánia lesz s a szent király ereklyéjének csókoltatása.

Megszökött rab.

Horváth Bálint érmihályfalvai lakos már eddig többször ült a vádlottak padján, hol mindannyiszor erősen fogadta, hogy soha többé nem fog lopni. E fogadalma csak addig tartott, míg Érmihályfalvára ért és ott valami tárgy magára nem vonta figyelmét. Aztán megint bekerült az ügyészségre. A tegnapi tárgyaláson hat havi börtönbüntetésre lett ítélve a megrogzott tolvaj. Az ítélet kihirdetése után siralmas hangon könyörgött Horváth, hogy a büntetés nagyon súlyos és engedjenek el abból valamit. A meghozott ítéletet nem lehetett megváltoztatni.

A tolvajt erre a kétségbeesés fogta el. Remegő léptekkel haladt a szuronyos börtönőr előtt. Az igaz ügyipalotától a Széchenyi-téren kísérté keresztül az ő Horváthot, a ki semmi gyanura nem adott okot. Mikor az ügyészségi épület kapujához értek, a fogoly a rabkancsot ledobta és futásnak eredt. A meglepet: börtönőr, Szécs István azonnal üzőbe vette Horváthot, azonban a távolság kettőjük közt szemmel láthatólag növekedett. A börtönőrt gátolta a futásban a fegyver, melyet csak nehezített a szurony. Horváth a Tisza Kálmán-tér felé futott. Az utca közepén egy postakocsi és egy magánfogó állott, melyek a szökévény oldalt való menekülését nem engedték. Így kénytelen volt a járdán futni. A börtönőr folyton kiáltozta:

— Fogják meg, fogják meg!

A rab szeméi könnyekkel voltak megtelve s arcán a szeméből kifolyó könny összevegyült az izadtsággal. Szánalmas látvány volt a menekülő rab. A szembe jövő emberek csak kitértek előle, feltartani, vagy éppen megfogni nem akarta senki. Már majdnem elmenekült a rab, szemében a szabadság boldog reményeinek gyöngye mosolya szűrődött át a könnyeken, mikor szembe került *Csuta* Sándor vármegyei portással.

A portás a menekülő rabot derékon ragadta s a közeli börtönőrt várta. Erre ha

talmas tusa fejlődött ki a két ember közt. A kétségbeesett rab az öt vaskapocsként tartó Csutát magával együtt a földre rántotta és ott rugni, harapni kezdte. Ekkor érkezett oda a börtönőr is, aki azonban a két emberhez sehogysem tudott hozzáférni. Végre is az erősebb Csuta úgy fogta le a rabot, hogy az teljesen ártalmatlanná lett téve.

Horváth mikor látta, hogy menekülése teljes lehetetlenség a földön fetregve fejét, a kezét és lábát a kövezethez verte s borzalmas hangon valósággal üvöltött. Mikor a börtönőr felszólította, hogy álljon fel, nem akart engedelmesebbé, mire egy megyei hajdu, Nagy Zsigmond és a börtönőr a szökevényt beszállították a fogházba, hol a szökés miatt szigorítani fogják a büntetést.

A szálnalmas jómadárnak ez az újabb büntetés kétszeres, mert jó üzlettől esik el. A nagyvásár lármája elhallott oda a börtön falai közé is és ez bántotta őt és ez biztatta őt a megszökésre, amely azonban nem sikerült a jómadárnak.

Előfizetési felhívás.

A keresztény Magyarország nagy nemzeti ideáljainak tulipánjegyében lépünk át egy új évnegyed friss, tavaszi barázdáiba. Tizenkét esztendő múltunk folyamán a fejünk fölött elsubant éveknek soha egyetlen egy szakát sem köszöntöttük annyira bizalomteljesen s a becsületes küzdelem munkasikerének oly erősítő öntudatával, mint ezt a mostani évnegyedet. A liberális korrupció kapuja, a mely ellen nehéz tusákat vívtunk mi is kereszties lobogónk alatt, végre bedőlt s a magyar közéletet tisztító, megedző légáramok járják át.

A nemzetek sorsát intéző Gondviselés, a magyarok Istene próbára tette a mi hűségünket s most a megaláztatások után lélekben megjutalmazta mindazokat, a kik a közélet különböző csatasoraiban megállották helyüket. Mi tollal küzdöttünk s hogy jó harcot harcoltunk nemcsak közönségünk ragaszkodása s kivált az újkorszak örömnapjaiban megnyilatkozó szimpátiája igazolja, hanem a közéletnek, főként a keresztény megújulás vesződséges munkálkodásával előkészített hatalmas etikai névoemelkedése első sorban. A mi zászlónkat lobogtatják ma a közélet méltó, igazi vezérei s akik a fórumon dominálnak, azokat az elveket hirdetik, a melyekért a mi sajtónk munkáit valaha tömlőre vetették az igazság hóhérai.

Változott az idők járása. Mi azonban a régiék vagyunk. Lapunk csonkítatlan egészében az, ami tizenegy esztendőn keresztül volt. Valljuk, amit *Prohászka* Ottokár székesfejevári püspök ajkáról is hallottunk legutóbb, hogy nekünk a sajtó nem üzérkedő vállalkozás, hanem élethivatás. És ezt a fenkölt missiót lelünk egész idealizmusával; legjobb erőnkhez képest, tollunk minden becsületes iparkodásával, következetesen iparkodunk betölteni.

Ideálunk az erkölcsileg és vagyoniilag erős, hatalmas keresztény Magyarország.

Zászlónk a Máriás-lobogó, rajta a kereszt s a keresztien tulipánkoszoru.

Fegyvereink a régiék. Nyílt sisakkal küzdünk, a tisztességes sajtó harcmodorában. Szencziókat nem hajhászunk. Pletykákban nem utazunk. Személykultust nem üzünk. Sem mások hűségát nem kamatoztatjuk, sem mások gyöngéiből hasznot nem húzunk. Elszánt harcunkban joggal számítunk a becsületes, hithű, hazafias katolikus társadalom szellemi és anyagi támogatására.

Bizalommal kérjük előfizetőink támogatá-

sát, az előfizetési pénzeknek, valamint az esetleges hátralékok beküldését.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 „

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 „

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 „

A TISZÁNTÚL
szerkesztősége és kiadóhivatala

UJDONSÁGOK.

A bérmakörut vége.

Fetser Antal segédpüspök a köröstarjáni bérmálással befejezte első apostoli körutját. Körös-Tarján nem lehetett utolsó azon hitközségek közt, melyet örömet szereznek nemcsak a lelkipásztornak, hanem a rövid időre odalátogató főpásztornak is. Kedden reggel 8 órakor indult el Fetser püspök Nagyváradról, honnét Nagy Márton központi főszolgabíró, Spett Gyula kanonok, Peszeki Ferenc, Vucskics Gyula dr, Makkay József és Szöke János kísérték. Körös-Tarján határán Kőszeghy Imre körjegyző szép üdvözlő beszéddel fogadta az érkező püspököt, ki kedves szavakkal válaszolt. Innen 25 tagu lovasbandériummal robogott be a menet Körös-Tarján községbe, ahol a templom előtt felállított lombsátor előtt Kőszeghy Ilonka bátor köszöntő szavak kíséretében szép virágcsokrot nyújtott át a püspöknek. A templom kapujában Hamernyik Sándor plebános, Richter Jenő plebános, Széles Elek és Mellau István asszisztenciájával fogadta a püspököt, ki áldást osztva vonult be a templomba. Énekes szent mise és a bérmálásokhoz intézett hitszónoklat után 326 hívőnek adta fel a bérmálás szentségét. Ezután megvizsgálta a templom felszereléseit, majd az iskolába vonult s huzamosabb ideig nagy szeretettel foglalkozott az iskolás gyermekekkel.

Ugyanaz a mindenre kiterjedő figyelem nyilatkozott meg Fetser püspöknél, mikor az egyháztanács és iskolaszéki s külön a községi küldöttségeket községi dolgaikról kérdezgette.

Látogatást is tett a községben Tóth István földbirtokos házában. A püspök tiszteletére 22 terítékű ebéd volt, melyen ez egyházi ténykedésben segédkezőkön kívül részt vettek: Stokker József dr, Sztachó Széver, Lochschmidt Ferenc, Nagy Márton, Tóth István, Luby Géza dr, Keszthelyi Kálmán, Kaczvinszky Andor és Katona Imre.

Több szép felköszöntő hangzott el, még pedig Hamernyik plebános ajkairól a megyés püspökre és segédpüspökre, Stokker dr a demokratikus katolikus egyház új főpapjára, Fetser püspökre, Nagy Márton a vallásos és hazafias polgárságra. Ily jó nép között, mint a köröstarjáni, igen kellemesen fejeződött be Fetser püspök első apostoli körutja, melyet május közepén kezdett s amelyen 18 plebánián erősítette meg jó népünket keresztény katolikus hitében.

* **Személyi hírek.** Szokoly Tamás Nagyvárad országgyűlési képviselője tegnap Budapestre utazott. A képviselő most fogja benyújtani mandátumát a Ház elnökségénél. — Nagy Virgil műegyetemi tanár és Lechner asszisztense tegnap városunkba érkeztek. Az említett a püspöki székesegyház és rezidencia tatarozási munkálatai ügyében jöttek Nagyváradra.

* **Plébánosi kinevezés.** A Lahner Ignác halálával megüresedett *szejtjobbi* plébániát most töltötte be *Szmrécsányi* püspök, ki *Fraknót* Vilmos c. püspök, *szejtjobbi* apátnak, mint a plébánia kegyurának bemutatása után Kovács Márk, dobozi helyi káplánt nevezte ki *szejtjobbi* plébánossá.

* **Királyi elismerés.** A király ifju *Wekerle* Sándor dr t, a breznóbányai kerület országgyűlési képviselőjét, volt kereskedelemügyi miniszteri segédtitkár, ezen utóbbi minőségben teljesített kiváló szolgálataiért legfelsőbb elismerésben részesítette.

* **Papp Miklós áthelyezése.** Budapestről vett értesülés szerint irtuk nemrég, hogy *Fapp* Miklós kir tanácsos, pénzügyigazgatót a pénzügyminiszter Nagyváradról elakarja helyezni. Ez a hír Nagyvárad előköreiben érthető visszatetszést szült. *Papp* Miklós egyénisége köztiszteletet vívott ki városunkban s hivatalos működése is csak elismerésre méltó. Bár pontos tisztviselő, mégis talált módot és alkalmat, hogy méltánylandó esetekben humanusan járjon el intézkedéseiben a nagy közönséggel szemben. Politikai indoka sem lehet — ha ugyan ténynyé válik — az áthelyezésnek, mert *Papp* Miklós az alkotmányellenes időben nem exponálta magát s éppen nem szolgált rá, hogy most elhelyeztessék a nagyváradai pénzügyigazgatóság éléről.

* **Kisapok felvétele.** A nagyváradai I. sz. egyházmegye papnöveldejébe leendő felvételi iránti pályázati hirdetmény most jelent meg a püspöki körlevélben. Azon legalább VI. gimnázium osztályt végzett ifjak, akik felvételnél óhajtanak a papnöveldekek közé, okmányait június hó 3-ig az egyházmegyei hivatalban nyujtsák be. A felvételi vizsgálat, amelyen személyesen kell megjelenniük a pályázóknak július hó 4-én lesz.

* **A püspökségi jószágigazgató nyilatkozata.** A székesegyház és rezidencia renoválása ügyében a *Nagyváradai Napló* alapítványának támadására a múlt héten a püspökségi jószágigazgató részletesen és tárgyilagosan felelt. Erre a N. N. vasárnapi számában újabb kirolanást rendezett. E tárgyban a tegnap Purkersdorfból hazaérkezett jószágigazgatótól a következő nyilatkozatot vettük:

A püspöki széklak és székesegyház ügyében a *Nagyváradai Napló* újabban oly mérvű támadást intézett ellenem, mely a valótlanások során meg is rágalmaz; ezek után nem ereszkedhetem további hírlapi vitába, hanem az ügy iránt érdeklődők szives tudomására hozom, hogy a *Nagyváradai Napló*ban foglaltakért a bíróságnál keresek orvoslást.

Nagyvárad, 1906. június 26.

Erős Rezső,
jószágigazgató.

* **Rendkívüli városi közgyűlés.** A szakbizottságok már letárgyalták Nagyvárad város 1905. évi zárszámadását. Mivel a zárszámadások a rendes időben, az új beosztásnál fogva nem készülhettek el s így a június havi rendes közgyűlésen sem voltak tárgyalhatók, a főispán felhatalmazása alapján *Rimler* Károly polgármester szombatira, június hó 30-ra

rendkívüli közgyűlést hívott össze, amelyen a város múlt évi zárszámadását tárgyalják.

* Nátafalussy főigazgató ünneplése.

Nátafalussy Kornél premontrai-rendi kanonok, királyi tanácsos, a nagyvárad tankerület főigazgatója, miután két héten keresztül elnökölt a három temesvári középiskola — a kegyesrendi és az állami főgimnázium, valamint az állami főreáliskola — érettségi vizsgálatain, visszaérkezett Nagyváradra. A főigazgatót az intézetek tanárkara a szeretet és ragaszkodás őszinte melegségével támogatta fárasztó munkájában. A temesvári állami főgimnázium ezenfelül szép ovációban is részesítette az illusztris tanférfiut. — Ebben a főgimnáziumban, mely a régi hírneves piarista főgimnázium mellett megalapítását Nátafalussy főigazgatónak köszönheti, az érettségi vizsgálat befejezése után, midőn a főigazgató az érett ifjakhoz szokott ékesszólásával bucsubeszédet intézett Schönwitsky Bertalan dr. igazgató lelkes szavak kíséretében leleplezte a főigazgatónak, mint az intézet fundátorának sikerült arcképét, amelyről mi is megemlékeztünk már lapunkban s amely az intézet dísztermében elhelyezve hirdetni fogja a tanári kar és ifjuság igaz tiszteletét és szeretetét. A sikerült képet, mint egy alkalommal jeleztük már, Káldor Agoston tanár festette. A váratlan ováció kedves meglepetés volt a főigazgatóra, aki megdöbbentően mondott érte köszönetet.

* **Az egyházmegye gyászja.** A nagyvárad latinszertartású egyházmegyének ismét gyászja van. Liszt Imre aranymisés áldozópap, kiérdemült görbedi plebános, élete 76 ik, pap-sága 52-ik évében a halotti szentségek ájtatos fölvetetele után e hó 24-én, vasárnap Görbeden elhunyt. A boldogult káplánkodása után. 1861-ben Vaskóhira került adminisztrátornak s itt rövidesen plebános is lett. 1875-ben Görbedre került plebánosnak, ahol 1900-ig lelkipásztorkodott, amikor nyugalomba ment. Tegnap délután temették el Görbeden nagy részvét mellett.

* **Alapítványi helyek a József intézetben.** A Szt. József intézetben a következő tanévre több alapítványi hely üresedett meg, amelyre a pályázati kérvényeket f. évi június hó 15-ig az egyházmegyei hivatalhoz kell benyújtani. A pályázati kérvényeket kerestvél, iskolai, szegénységi és védhímlőoltási bizonyítványokkal, valamint a képesítést igazoló egyéb okmányokkal kell felszerelni.

* **A nyugdíjbizottság ülése.** Nagyvárad város nyugdíjbizottsága tegnap délután ülést tartott Rimler Károly elnöklete alatt, amelyen dr. Hoványi Géza, dr. Konrád Márk, dr. Molnár Imre, Mihelyi Adolt, Dus László, Ragány János, Papolczy Ferenc és dr. Istvánffy István jegyző vettek részt. Az ülés egyedüli tárgya a nyugdíjalap 1905. évi zárszámadása volt. A nyugdíjalap vagyona 210,673 kor. 20 fillér. Az 1905. évi kiadás 41,000 korona volt. Mivel az alap kamatai, a város 8000 koronás állandó évi hozzájárulása és a tisztviselők nyugdíjárulása a kiadást nem fedezte, a városi házipénztár 21,265 koronát előlegezett a nyugdíjalapnak. A zárszámadásokat megvizsgálták és helyesnek találták. Beterjesztik a törvényhatóság elé.

* **Általános sztrájk Bécsben.** Az osztrák szociáldemokrata párt tudvalevőleg a választási törvény késleltetése miatt Bécsben egy háromnapos általános sztrájkot akar rendezni. A sztrájk e hó 28-án a pékek munka-beszüntetésével kezdődne. Az általános sztrájk eshetőségével szemben a hatóságok sem tétlenek. Bécsben jelenleg nagyszámu katonaságot vonnak össze és a brucki táborból is visszarendelték az összes csapatokat. Sztrájk esetén az egész helyőrség készenlétben lesz és a katonai parancsnokság kijelölte azokat a területeket,

melyeket az egyes csapatok meg fognak szállani. Minden egyes katonának százhusz töltenyt osztottak ki.

* **Iskolaszéki ülés.** Nagyvárad város községi iskolaszékének tagjait a városház bizottsági termében f. hó 28-án csütörtök d. u. 4 órakor tartandó tanítóválasztó és ezt követő rendes havi gyűlésre, midőn tisztelettel meghívom, kérem t. tagokat, hogy a gyűlésen annyival is inkább teljes számban megjelenni sziveskedjenek, mert az utasítás értelmében a választás megtartásához a választott tagok 2/3-ának jelenléte szükséges, és mert július és augusztus hóban gyűlés különben sem fog tartatni. Nagyvárad 1906. évi június hó 25-én. Rimler Károly iskolaszéki elnök.

* **A megyei központi választmány ülése.** Biharvámege központi választmánya július 3-án ülést fog tartani. Az ülésen a főispán fog elnökölni.

* **A rendőrök fizetése.** A városi tisztviselők és alkalmazottak fizetésrendezésének kérdése tagadhatatlanul legmélyebben érinti a rendőrséget, akik alig számbavehető díjazásért óriási terhes munkával küzdenek meg. A szolgálatuk igénybe veszi egész idejüket s szervezetüket a legnagyobb próbára teszi. Nagyvárad város törvényhatósága méltányolta is ezt némileg a fizetésrendezésnél, azonban az életbeléptetésre vonatkozó határozattal az egész rendezés el lett odázva bizonytalan időre. Erre vonatkozik Gerő Ármin főkapitánynak a következő beadványa:

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság! A június havi közgyűlés négy első napja mindenha emlékezetes marad a város mostani tisztviselői előtt, mert hosszú évek reményeit váltotta valóra e négy napon hozott határozatával a Tekintetes Törvényhatósági Bizottság. Sajnos azonban, a mi örömmünkbe is belevegyült a keserű örömecepp, mert a négy napon át oly méltányosnak, nemes szívűnek és oly jó indulatúnak mutatkozott közgyűlés a hatodik napon hozott határozatával ismét visszaszítot 500 családát az elmúlt évek nyomasztó keserű bizonytalanságába. Csak természetes, hogy ez, a hatodik napon hozott halasztási határozat általános elkeserülést szült a város tisztikarában, kezelő- és segéd személyzetében. De nem ez a szempont indít meg engem jelen beadványom megírására, hanem a tisztviselő érdekein jóval messze, felül álló magasabb szempont ez a vezetésem alatt álló rendőri altisztek és legénység sorsa, ami elválaszthatlanul összefügg Nagyvárad város közbiztonságával. Ez a 95 rendőr, akik nagyjából csatlós emberek a mai lehetetlenül csekély fizetés mellett csak abban a tölem nyert biztatásban és reményben maradt Nagyvárad város szolgálatában, hogy ama kiáltó méltánytalanságnak, a mely szolgálati kötelezettségük és díjazásuk között tennál, a tekintetes törvényhatósági bizottság maholnap véget vet. Amde midőn a fizetésrendezés nagy kérdése általánosságban is elodáztatott s annak megvalósulása oly kétségessé tétetett, most valóban nem tudom, a helyzetük miatt elkeseredett rendőreimet micsoda újabb ígérettel buzdítva tartsam vissza? Felelősségteljes állásom kötelességemmé teszi kijelenteni azt, hogy tartok a rendőrlégénység tömeges megválásától és hogy egy elkedvetlenedett rendőrlégénységgel ekkora város közbiztonsága tekintetében felelősséget nem vállalhatok. Annak hangsúlyozása mellett tehát, hogy a rendőrlégénység égetően sürgős lavadalmazásának megadása elsősorban is a város polgárságának eminens érdeke. Tisztelettel kérem a tek. törvényhatósági bizottságot, méltóztassék a rendőrlégénység fizetésrendezését az általános javaslatból kikapcsolni és azt soronkívül határozattá emelni, hogy így a legsúlyosabb kötelezettséget teljesítő, de legrosszabbul fizetett eme 95 rendőr helyzetén javítva legyen. Nagyvárad, 1906. június hó 25. én. Gerő Ármin s. k. rendőrfőkapitány.

* **A piaristarend gyászja.** Charusz László, a trencsényi piarista rendház tagja, aranymisés áldozópap és tiszteletbeli koronázósegéd, életének 87-ik és áldozópapságának 64-ik évében meghalt. A megooldogult pap Beckon született, Trencsényben. Nyitrán, Magyar-Óvárton és Privigyén tanult és mint kegyesrendi tanár Selmecen, Szent-Györgyön, Vácott, Budán és Vencében tanított. Több évig gróf Cziráky János fiainak nevelője volt. A szabadságharcban részt vett és titkára volt báró Mednyánszky Cézár tábori püspöknek. 1880-ban a trencsényi piarista rendház főnöke és a gimnázium igazgatója lett és 1892-ben nyugalomba vonult.

* **Színlelőadás a Szigligeti-szoborra.** Ritka művelzetben lesz része szombaton, június 30-án Nagyvárad város közönségének. A Szigligeti Ede emléket megörökítő szobor alapjára színre kerül ez alkalomból a Szigligeti színházban A cigány. A kitűnő darabot a közönség jól ismeri, de becsessé teszik az előadást a fellépő művészek. Zsiga cigány pompás alakját Ujházi Ede, a Nemzeti Színház kitűnő művésze alakítja s mellette olyan művészgarda fog jeleskedni a többi szerepekben, mint Szerény Zoltán, Szerény Gizella, Környei Béla, Kardos Andor, Berki Lili, továbbá a Szigligeti színház több tagja. De maga a cél, amelyre a jövedelmet fordítják, kötelességévé teszi Nagyvárad közönségének, hogy az estét anyagi tekintetből is fényessé tegye. A jegyek már is szépen kelnek s éppen ez okból ezuton is felhívjuk a színház rendes bérliőnek figyelmét, hogy ha helyeiket megtartani óhajtják, ez iránt mielőbb intézkedjenek.

* **Engedély gyógyáru kereskedésre.** A belügyminiszter értesítette Nagyvárad városát, miszerint Géher Antal okleveles gyógyszerésznek engedélyt adott, hogy Nagyváradon gyógyáru-kereskedést nyithasson.

* **Vége a nagyvásárnak.** Nagyvárad négy országos vásárja között legnagyobb az urnapi és a szent Mihály-napi vásár. A most lejárt nyári országos vásár rendkívül mozgalmas volt. A kézmű- és iparvásár azonban nem közelítette meg a várakozást. Az óriási kínálattal szemben igen gyér volt a kereslet s a vásárlási kedv. Az állatvásár volt a legmozgalmasabb úgy a felhajtás, mint a kereslet tekintetében.

Szarvasmarha felhajtott 5709 darab, eladott 2973 darab. Az árak magasak voltak. Sajátságos, hogy amíg hétfőn délelőtt 1000—1040 korona volt egy pár szép ökör, már délutánra 160—200 koronával esett az ára. Mintegy 60 vasuti kocsi rakomány szarvasmarhát szállítottak Nagyváradról külföldi, nemzetközi piacokra.

Ló felhajtott 4352 darab s elkelt 1268 darab, ami elég kevés. A felhajtott állatok között igen sok volt a pompás, fiatal állat.

A sertés-vásár gyenge volt, mert a sertés vész miatt a közönség vonakodott a vételtől. Felhajtottak 1307 darabot s ebből elkelt 291 darab.

A vásár alkalmából időszerűnek tartjuk megemlékezni a rendőrségről, amely derekas munkát fejtett ki a nagy sokadalomban. Különbözen a lovasrendőrség bizonyult nagyon célszerűnek; a baromvásárnál, a vámoknál, a város végén a lovasrendőrség nagy szolgálatot tett a rend fentartása körül.

* **Halálozás.** Részvétellel értesülünk, hogy Mágósi Nagy Gábor életének 65-ik évében tegnap délután 1 órakor elhunyt. Temetése holnap, június hó 28-án délután 3 órakor lesz a Bem-utcai gyászházban.

* **Megkéselt vadházastárs.** Az áldatlan vadházasságnak az este újabb szomorú sötét jelenete játszódott le a Külvárosban Fehér Sándor negyvenéves géplakatos, aki mint bentgyári munkás ezidőszerint Rosenberg Izsónál van alkalmazásban s az ötvenegy esztendő Molnár Sárával huzamosabb időn keresztül vadházasságban él, tegnap este 10 óra tájban az asszony részéről támasztott féltékenységi szcészák s az ezeket követő kinos civakodás után Kálvária-utca 30 ik szám alatt levő la-

kásán, vadházastársát sziv táján késsel megszurta s nagyobb sebet ejtett rajta. A sebesültet **Bécsi Ignác** rendőrőrmester a Biharmegyei kórházba szállította, ahol **Szirmay Béla** dr. kórházi segédorvos vette ápolás alá. Ugyancsak **Becsey** őrmester letartóztatta nyomban a késelő **Fehér Sándort** és a vele volt korhely-cimboráját **Román György** tacér napszámost. A sebesülés komolyabb természetű ugyan, miután a kés a szivhez nagyon közel járt, valószínű azonban, hogy **Molnár Sára** ismét fölépül.

* **Befizetés.** A Polgári takarékpénztár és segélyszövetkezet befizetései folyó hó 29-én, azaz pénteken ünnep miatt délelőtt 9—11-ig teljesítendőek.

* **Öngyilkosság.** *Szűv* Anna bihardiószegi leány tegnap gyufaoldatott ivott és meghalt. Tettének oka ismeretlen.

x **Az Amerikai Áruház** Nagyvárad és vidéke előkelő közönségének találkozási helye, hol kellemes szolid kiszolgálás van, óriási nagy a raktár minden cikkben. Az árak pedig igazán meglepő olcsók.

TANÜGY.

Zárvizsgálat. A nagyváradai községi polgárfiu iskolában június hó 16-án, 18-án, 19-én 20-án és 21-én tartották meg az évvégi záróvizsgálatokat, a szülők és tanúgybarátok élénk érdeklődése mellett. Az énekvizsgálaton **Böszörményi Géza**, az osztályvizsgálatokon **Hlatky** Endre és dr. **Konrád Márk** iskolaszéki tagok jelentek meg. A vizsgálatokon nagyrészt azokat a tanulókat feleltették, akik egymás tantárgyból elégtelen, vagy kétes osztályzattal voltak jelölve. Ezeknek nagyrésze meg is felelt a követelményeknek. A nyolc osztály tanulóinak (440) legtöbbje oly jó eredménnyel fejezte be tanévet, mely úgy a szülőket mint az iskola felsőbb hatóságait teljesen megnyugtatta. A tanév ünnepélyes betegezése 29-én d. e. 9 órakor lesz. Amikor az ifjúságnak kiosztják a bizonyítványokat és a jövő tanévi tudnivalókról értesítik.

EGYESÜLETEK.

Népnevelési Egyesület választmányi ülése.

A Népnevelési Egyesület választmánya tegnap délután népies ülést tartott. A gyűlés egyedüli tárgyát a Népnevelési Közlöny további szerkesztése és kiadása képezte. A Népnevelési Közlöny eddigi szerkesztője **Gábel** Jakab, ki a tanítás érdekében csaknem egy évtizeden keresztül fáradozott a lapot közmegelegedésre szerkesztette, a szerkesztéstől való megváltását a tanév végén a Népnevelési Egyesület elnökének bejelentette. A gyűlésen különböző vélemények hangzottak el. A Közlöny utóbbi éveiben mint egyik politikai napilap melléklete jelent meg. Ezzel a rendszerrel szakítani óhajtanak. A lap külső alakja és szellemi iránya átalakítást igényel. A szerkesztés módjait nézve is különbözők voltak a vélemények.

Vége a gyűlés a maga kebeléből egy szűkebb körű bizottságot küldött ki **Sipos** Orbán elnöklété alatt, amely bizottság javaslatát oly időben terjeszti a választmány elé, hogy a választmány határozata után a szerkesztő kellő idővel rendelkezék a lap megjelentetéséig.

SPORT.

Céllövészet. A nagyváradai polgári lövöldében folyó évi június hónapban megtartott lövészeteken a lövések összegezése a következő: A kilőtt 2110 lövés közül kört talált

1423, 8037 kör, 284 tarack, 77 mély és 1 szeglvéssel. Szeget lőtt **Török László** 12-ös körbe lőttek: **Török László** 6, **Knauer Károly** 6, **Mezey Mihály** 4, **Vomácska József** 4. **Kálmán Sándor** 3 szor. 11-es körbe lőttek: **Mezey Mihály** 21, **Török László** 13, **Knauer Károly** 11, **Vomácska József** 8 és **Incze Lipót** 1-szer, **Tarack lövések:** **Mezey Mihály** 83, **Török László** 70, **Knauer Károly** 69, **Vomácska József** 48, **Kálmán Sándor** 11, **Mezey Gyula** 2, **Incze Lipót** 1. **Dijakat nyertek:** Mély lövésekre: arany díjat **Török László**, ezüst díjakat **Knauer Károly** és **Mezey Mihály**. **Körlovésekre:** aranydíjat **Mezey Mihály**, ezüst díjakat **Török László** és **Knauer Károly**.

KÖZGAZDASÁG.

Értéktőzsde.

Budapest, június 25

Osztrák hitelrészvény	— — —	678.—
Magyar hitelrészvény	— — —	796.—
Leszámitoló bank	— — —	506.—
Rimamurányi	— — —	525.—
Osztrák-m. állam vasuti részvény	— — —	670.—
Közuti vasut	— — —	594.—
Városi villamos vasut	— — —	327.50

A gaboantőzsde határideje.

Budapest, június 25.

Buza okt.	— — —	16.82
Rozs okt.-re	— — —	17.12
Tengeri április 1906	— — —	14.—
Zab ápr.-ra	— — —	13.64
Repeze aug.-ra	— — —	—.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1906. jun. 25. éni.

Magyar aranyjárdék 4%	— — —	113.50
Magyar koronajárdék 4%	— — —	95.30
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	— — —	85.30
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — —	95.50
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	— — —	98.—
Magyar gyermekjegy-kölcsön	— — —	211.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölcsön	— — —	158.—
Osztrák járdék papírban	— — —	99.50
Osztrák járdék ezüstben	— — —	100.60
Osztrák korona járdék	— — —	118.—
Osztrák járdék aranyban	— — —	99.75
1860. oszt. államsorsjegyek	— — —	168.—
Osztrák-magyar bankrészvény	— — —	16.80
Magyar hitelbank részvény	— — —	809.50

Osztrák hitelbank intézeti részvény	— — —	675.00
Osztrák magyar államvasuti részvény	— — —	670.82
Német birodalmi márka	— — —	19.10
London vista	— — —	117.26
Páris vista	— — —	210.20
20 márkás arany	— — —	95.46
20 frankos frankos (Napolendor)	— — —	23.46

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.

A Biharmegyei Takarékpénztár

Kossuth Lajos-u. házában
egy másodemeleti

4 szobás lakás

mellékhelyiségeivel együtt
kiadó.

TÖRT SZÁMOK

TANÍTÁSA ÉS TANULÁSA
középiskolába készülő
tanulók, kisiparosok
és kisgazdák számára.

Írta: **RÁTKAY JÓZSEF.**

Kapható a
Szent László nyomdában.
Szilágyi Dezső-utca 5. sz.

Ára **20 fillér.**

Vidékre 25 fillér előleges beküldése
mellett bérmentesen küldetik meg.

Felhívás!

A Magyar Jelzáloghitelbank 3%-os nyereség-kötvényei legközelebb konvertáltatni fognak miért is ezen

3%-os jelzálogszorsjegyek

konvertálás céljából nálunk már most bejelenthetők.

A konvertálási művelet során nem konvertált kötvények helyébe lépő s kitűnő sorsolási tervezettel bíró

új szorsjegyekre

előjegyzésekkel az eredeti feltételek mellett *darabonként*

20 korona lefizetése ellenében elfogadjunk.

Nagyvárad, 1906. június 2.

POLGÁRI TAKARÉKPÉNZTÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG,

Kossuth Lajos-utca.

Telephon 205.

Árverési hirdetés.

Nagyvárad város tulajdonát képező Széchenyi-tér 14 számú telken lévő magtár helyiség bérbeadása céljából 1906. évi június hó 28-án d. e. 10 órakor a városház bizottsági termében árverést fogok tartani.

A magtár bérletének kikiáltási ára 1300 korona s a jelenleg érvényben álló szerződésben, — mely szerződés egyszersmind árverési feltételek is szolgál, — körvonalozott egyéb mellékszolgáltatások.

Árverelni szóval, vagy írásban zárt ajánlat útján lehet. Bánatpénzül a kikiáltási ár $\frac{1}{4}$ része vagyis 325 korona teendő le készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban. A bánatpénz zárt ajánlat esetén ahhoz csatolandó, szóbeli árverések által pedig az árverési küldöttség elnökének kezéhez fizetendő, illetve teendő le.

Zárt ajánlatok a fent kitett határidőig alulirotnál nyújtandók be.

Árverelőket tett ajánlatuk azonnal, ellenben Nagyvárad városát csakis az árverés eredménye felett hozandó határozatának jogerőre emelkedésével kötelezi.

Árverelők annak elismerésül, hogy az árverési feltételekül szolgáló szerződést ösmerik s azt magukra nézve kötelezőnek elfogadják, zárt ajánlattevők részéről az ajánlatba világosan kiteendő.

Az árverési feltételekül szolgáló szerződés alulirott hivatalos helyiségében a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Nagyvárad 1906 június hó 15-én,
Komlóssy József,
mint az árverelő küldöttség
elnöke.

Tavaszi és nyári idény 1906. évre. VALÓDI BRÜNNI SZÖVETEK

Egy szelvény ára 3.10 mtr.

hosszu, teljes férfil- őnyre elegendő (kabát, nadrág és mellény) csak	} Valódi szelvényből.	K 7—, 8—, 10— jó
		K 12—, 14— jobb
		K 16—, 18— finom
		K 21— legfinomabb

Egy szelvény fekete szalon öltönyre K 20—, valamint felöltő szövetek, turista-loden, selyem-kamgarn stb. gyári árban az elismert szolid posztógyári raktár által

SIEGEL-IMHOF, BRÜNN.

Minták ingyen és bérmentve. Mintaszerinti szállításért felelősséget vállalok. A magánvevőre óriási előnyök hárulnak, hogy szöveteit fenti cégénél közvetlen gyári piacon rendelheti. 1599,

HIRDE T É S E K

jutányos árban

felvétetnek a

„TISZÁNTÚL”

kiadóhivatalában.

3⁰ -OS Jelzálogsorsjegyek

nálunk már most bejelenthetők *konvertálás céljából.*

Elfogadunk előjegyzéseket

új jelzálogsorsjegyekre

az eredeti feltételek mellett.

Főnyeremény: **Egy millió korona.**

Előjegyzéseknél darabonként 20 korona óvadék csatolandó.

Ezen sorjegyekre kölcsönt a *legelőnyösebb* feltételek mellett nyújtunk és drágább kölcsönöket konvertálunk.

BIHARMEGYEI KERESKEDELMI-, IPAR- és TERMÉNYHITELBANK
Nagyvárad, Teleky-utca 3. szám. Telefon: 46. szám.

3⁰ -OS jelzálogsorsjegyek

K I C S E R É L É S É T

*Új nyereménykötvényekre
EREDETI feltételek mellett*

költség- és jutalékmentesen

E L V Á L L A L J U K.

Biharmegyei Takarékpénztár.

NAGYVÁRADI

középiskolai internátus.

Nagyváradon, a Tisza Kálmán téri Elek-féle házban, (9. sz.) folyó évi szeptember hó 1-én,

*gimnáziumi, reáliskolai és felső kereskedelmi
tanulók részére*

internátus fog megnyilni.

Egyenkénti tanítás nevelő-tanárok vezetése és felügyelete alatt. Szigorú korrepetálás és naponkénti kihallgatás a feladatt leckékből.

Francia társalgás az intézet francia születésű tanár-nevelőjével. Zeneoktatás megbeszélés szerint.

Az intézet a város legegészségesebb helyén fekszik, közel a tanintézetekhez.

Bő tájékoztatót kívánatra ingyen küld az intézet tulajdonosa és vezetője, a kivel értekezni lehet naponként 9-től 12-ig.

Nagyvárad, 1906. június 18.

DÉNES PÁL,
intézettulajdonos és igazgató.

1686. a.

Ugy a 3°-os *Magyar jelzálog hitelbank* nyere-
mény kötvényeinek konvertálására, valamint a nem kon-
vertált kötvények helyett kibocsátandó új sorsjegyekre
előjegyzést *már most elfogadjuk.*

Nagyvárad *Takarékpénztár* r-t.

Dorongosi dűlőben
Szy József féle teljesen be-
ültetett és termő szőlő 9
parcellában eladó. Venni
szándékozók értekezhet-
nek a **Polgári Takarékpénztárban** *Kossuth Lajos*
utca 4 sz.

HÁASZ MANÓ kézmű-és divatáruháza

NAGYVÁRAD Zöldfa-utca elején.

Nem kapható sehol oly óriási nagy raktár mint nálam,
különösen nagy mennyiség érkezett most, *grenadinok,*
pouplinok ruhára való vásznakból és *him-*
zett báltistokból. Ugyazint *vászon* és *valansen*
csipkékben és *betétekben* nagyon szép nagy raktár van.

Az árak pedig az ösmert igazán szolid olcsó árak.

Vasöntőde

Nagyváradon.

Van szerencsénk a t. közönség tudomására hozni, hogy

Tátray és Klier cég alatt

egy a mai kor vívmányaival felszerelt

VASÖNTÖDÉT nyitottunk.

melyben mindenféle vasöntések, gépalkatrészek gyorsan, jól és olcsón öntetnek. — Tisztelettel

Tátray Sándor és Klier Alajos Nagyvárad, Teleky-utca 35.

Moskovits Farkas és Társa

„Első nagyvárad **cipő és csizmagyár**“

A székesfővárosi m. kir. államrendőrség szerződéses szállítói

370 munkás és alkalmazott. Fiók gyártelep Budapesten. Tanonc internátus 24 belakó, 18 bejáró tanonc

Készítünk kizárólag **kézimunkával** a legfinomabb s legtartósabb kivitelben

férfi, női,
és gyermek-

cipőket, csizmákat

francia angol és
amerikai szabás sze-
rint s ezeket:

eredeti gyári szabott árakon

Nagyvárad, Kossuth-u. 5 számú saját házunkban
(volt rendőrségi épület) **kicsinybeni eladási**
üzletünkben árusítjuk.

Különleges lábbelik. Katonatisztek. Gazdászok. Vasuti és posta-
tiszték. Csendőrök és pénzügyőrök részére.

